

po trzecie – że literalna interpretacja Mt 19, 12 (którą zakłada popełniony przez Orygenesa czyn) pozostaje w sprzeczności z prezentowaną przez Orygenesa alegoryczną egzegezą Biblii. W podsumowaniu Prelegent stwierdził, iż sam podziela drugie stanowisko. W dyskusji udział wzięli prof. dr hab. R. Bulas (KUL), ks. prof. dr hab. St. Longosz (KUL), dr M. Rajewski (UMCS) i dr M. Straszewicz (KUL); dyskutantów zainteresowała m.in. sprawa interpretacji słowa *eunuchos* i związanej z tym kwestii „duchowej” kastracji.

Na zakończenie głos zabrał ks. prof. dr hab. St. Longosz, który podziękował wszystkim uczestnikom spotkań oraz poprosił o zgłaszanie tematów referatów na rok 2004/2005.

Anna Z. Zmorzanka – Lublin, KUL

2. BYT CZY DOBRO? METAMORFOZY NEOPLATONIZMU (Lublin, KUL, 7-10 X 2003)

Organizatorami spotkania były Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej, Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim i Międzywydziałowy Zakład Historii Kultury w Średniowieczu; wszystkie wymienione agendy z KUL, oraz oddział Lubelski PAN. Konferencji patronowały Międzynarodowe Stowarzyszenie Badań nad Filozofią Średniowieczną (*Société Internationale des Études pour la Philosophie Médiévale* – SIEPM), Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Neoplatonickich (*International Society for Neoplatonic Studies*) oraz Ambasada Republiki Francuskiej. Pomysłodawcą i głównym organizatorem spotkania była prof. dr hab. Agnieszka Kijewska z KHFSIŚ KUL.

Jak pokazuje sam tytuł konferencji, spotkanie zostało zaprojektowane na niezwykle szeroką skalę, historia bowiem metamorfóz neoplatonizmu obejmuje wiele epok i kontekstów kulturowych: od starożytności do XVII wieku, od pogańskiego antyku, przez starożytne chrześcijaństwo, przez islam, aż po europejskie średniowiecze i renesans. Tak szeroka formuła została celowo przyjęta przez organizatorów konferencji, by umożliwić spotkanie i wymianę doświadczeń uczonych należących do różnych ośrodków badawczych zarówno w Ameryce i w Europie Zachodniej, jak i w Europie Środkowo-Wschodniej oraz prowadzących prace dotyczące różnych aspektów bogatej przeszłości myśli neoplatonickiej. Formuła konferencji była bardzo szeroka w jeszcze jednym aspekcie: do udziału w obradach zaproszeni zostali zarówno najlepsi specjaliści na skalę światową w swoich dziedzinach badawczych, jak również młodzi, początkujący uczeni, dla których udział w spotkaniu był debiutem na międzynarodowej arenie badań historyczno-filozoficznych.

Zaprezentowane referaty podzielono według tematu na cztery zasadnicze grupy, z których każda wypełniła jeden z czterech dni obrad. Wypowiedzi pierwszego dnia dotyczyły myśli twórców pierwszych systemów neoplatonickich, przede wszystkim Plotyna i Proklosa. Drugi dzień poświęcony był mniej znanym aspektom starożytnego neoplatonizmu, w tym również odniesieniom do gnostycyzmu i chrześcijaństwa.

Trzeci dzień należał do patrologów, zaś przedmiotem rozważań były wielkie postacie starożytnej myśli chrześcijańskiej: św. Atanazy, św. Ambroży, św. Grzegorz z Nazjanzu, Pseudo-Dionizy Areopagita oraz św. Augustyn. Ostatni dzień konferencji poświęcony był zasadniczo neoplatonizmowi średniowiecznemu i późniejszemu.

Obrazy pierwszego dnia otworzyły powitania uczestników kolokwium wygłoszone przez Rektora KUL ks. prof. dr hab. Andrzeja Szostka, przez Wielkiego Kanclerza KUL ks. arcybiskupa Józefa Życińskiego; tego dnia wygłoszonych zostało osiem referatów: prof. Jean-Marc Narbonne z uniwersytetu w Laval w Kanadzie, autor monografii na temat metafizyki Plotyna, wygłosił odczyt *De l'insuffisance de l'être à l'insuffisance de l'un: un parcours néoplatonicien* (Od niewystarczalności bytu do niewystarczalności jednego; ewolucja neoplatonizmu). Było to studium poświęcone ewolucji koncepcji absolutnej zasady rzeczywistości w myśli twórców systemów neoplatońskich od Plotyna do Damascjusza (V/VI wiek). Metafizycy neoplatońscy, podkreślając radykalną transcendencję pierwszej, nieuwarunkowanej zasady rzeczywistości, zgodnie twierdzili, że należy przyjąć, iż znajduje się ona poza bytem. Twórcy systemów neoplatońskich należący do późniejszych pokoleń: Syrianos, Proklos i Damascjusz coraz mocniej uwydatniali niepoznawalność i niewyraźność pierwszej zasady, poznawalnej tylko na drodze odrzucenia wszelkiej wspólnoty treści z tym, co może być pomyślane. Ta tendencja osiągnęła swój logiczny kres u Damascjusza, według którego o pierwszej zasadzie nie można powiedzieć nawet tego, że jest ona przyczyną czegokolwiek. U podstaw typowego dla metafizyki neoplatońskiej ujęcia stosunku absolutnej zasady oraz wyłonionej z tej zasady rzeczywistości leży, zdaniem Prelegenta, przekonanie, że żadna pełna i doskonała przyczyna jakiegos układu rzeczy nie może być sama elementem tego układu.

Pierwszego dnia zabrał również głos jeden z najwybitniejszych badaczy neoplatonizmu prof. Werner Beierwaltes z uniwersytetu w Monachium; jego referat nosił tytuł: *Proklos Begriff des Guten aus der Perspektive seiner Platon-Deutung* (Proklosa pojęcie dobra w perspektywie jego interpretacji Platona). Referat stanowił analizę fragmentu komentarza Proklosa do *Państwa* Platona, gdzie Proklos omawia słynne platońskie alegorie słońca (*Państwo* 504a-511e) oraz jaskini (tamże, 539d-541b). Prelegent ukazał, w jaki sposób, w nawiązaniu do wątków platońskich, Proklos uzasadnia swoją własną teorię absolutnej zasady, którą nazywa Jednią i dobrem i którą utożsamia z Bogiem. Choć Proklos mocno stoi na gruncie apofatyizmu, podkreśla jednak, że doskonałość pierwszej zasady przejawia się w takich aspektach świata jak prawda, symetria i piękno.

Innego aspektu myśli neoplatońskiej dotyczył referat prof. Johna Finamore z Uniwersytetu Iowa: *Proclus on Ritual Practice in Neoplatonic Religious Philosophy* (Proklos a praktyki rytualne w religijnej filozofii neoplatonizmu). Mówca zajął się związkami neoplatońskiej metafizyki, mistycyzmu i teurgii na przykładzie fragmentu dzieła Proklosa *Theologia platonica*, w którym wielki scholarcha interpretuje znaczenie ustępu platońskiego *Fajdrosa* 250 c 4-6 odwołując się do chaldejskiego rytuału oraz do opisu ceremonii pogrzebu Patroklosa w *Iliadzie*. Prelegent podkreślił ścisły związek interpretacji metafizycznej z ceremoniałem teurgicznym w późnym neoplatonizmie starożytnym, przy czym ostatecznym celem zarówno metafizycznego rozu-

mienia świata jak i ceremoniału była mistyczna przemiana świadomości zmierzającej do synoptycznego oglądu rzeczywistości.

Na temat filozofii Plotyna oraz problemów jej interpretacji zaprezentowali swoje referaty dr Agnieszka Woszczyk z Uniwersytetu Śląskiego, która wygłosiła odczyt na temat *Dobro i materia. Problem relacji między Jednią a Nieokreśloną Diadą* (jedyny referat pierwszego dnia wygłoszony w języku polskim), prof. Antonios Koumantos z uniwersytetu w Atenach w wystąpieniu zatytułowanym: *Does Plotinus have two Metaphysics?* (Czy Plotyn ma dwie metafizyki?) oraz dr Wojciech Szczerba z Uniwersytetu Wrocławskiego, który mówił na temat *Plotinus' Concept of Eternal Return – Beyond Time and Space* (Plotyna koncepcja wiecznego powrotu – poza czasem i przestrzenią). Agnieszka Woszczyk omówiła trudności rozumienia interpretacji terminu „aoristos dyas” w *Enneadach*, prof. Koumantos zajął się plotyńskim rozumieniem Erosa polemizując z interpretacją É. Bréhiera, natomiast Wojciech Szczerba omówił różne aspekty plotyńskiego rozumienia powrotu świata do swojej zasady, zwracając uwagę na rolę człowieka w tym powrocie.

Wystąpienie prof. Bogdana Dębińskiego z Uniwersytetu Śląskiego, zatytułowane: *Das philosophische System von Proklos Diadochos im Kontext der platonischen Intuitionen* (System filozoficzny Proklosa Następcy w kontekście intuicji platońskich) dobrze współbrzmiało z referatem prof. W. Beierwaltesa, gdyż katowicki uczony również wskazywał na platońską inspirację metafizycznych koncepcji Proklosa, zwracając szczególną uwagę na koncepcję Jednego z *Parmenidesa* oraz koncepcję Granicy, Bezkręsu i połączenia obydwu z *Fileba* 26c-d. Wreszcie wystąpienie dr Anny Żytkowej z uniwersytetu w Tel-Awiiwie, zatytułowane *The Doctrine of 'Genera' (Categories) in Neoplatonism* (Nauka o „rodzajach” w neoplatonizmie) dotyczyło ewolucji nauki o najwyższych rodzajach bytu (kategoriach) u Porfiriusza, Jamblicha oraz Deksipposa.

W drugim dniu obrad zaprezentowanych zostało sześć referatów. Prof. Marian Wesoły z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu wygłosił odczyt *Il Bene e l'Essere nell'interpretazione neoplatonica di Porfirio* (Dobro i Byt w neoplatonickiej interpretacji Porfiriusza) przedstawiając analizę fragmentu zaginionej *Historii filozofii* Porfiriusza, zacytowanego w *Przeciw Julianowi* Cyryla Aleksandryjskiego, w którym Porfiriusz omawia platońską triadę: Dobro, Demiurg oraz Dusza świata. Prof. Gretchen Reydam-Schils z Uniwersytetu Notre Dame odeszła dosyć daleko od dominującej dotychczas w obradach tematyki ontologicznej w swoim referacie *Musonius Rufus, Porphyry and Christians in Counter-Point on Marriage and the Good* (Muzoniusz Rufus, Porfiriusz i chrześcijanie w dialogu na temat małżeństwa). W stoickim filozofie Muzoniuszu starała się ukazać prekursora relacji mężczyzn i kobiet opartej na równości i partnerstwie, przeciwstawiając temu pozytywnemu przykładowi myślicieli neoplatonickich i chrześcijańskich, którzy odrzucali równość płci i deprecjonowali wartość małżeństwa. Ks. prof. Wincenty Myszor z Uniwersytetu Śląskiego w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Gnostische Begriff des Guten und des Bösen in der Plotins Polemik* (Gnostyczne pojęcia dobra i zła w polemice Plotyna) zajął się problemem plotyńskiej krytyki gnostycyzmu oraz światłem, jakie na ten aspekt myśli twórcy neoplatonizmu rzucają teksty odnalezio-

ne w Nag-Hammadi. Prof. Alexios Karabelas z uniwersytetu w Patras wygłosił swój odczyt zatytułowany *Wpływ neoplatonizmu na Juliana Apostatę w języku greckim*, co, przy całym oroku mowy wywodzącej się z języka Platona i Plotyna, nie sprzyjało zapewne porozumieniu między mówcą i słuchaczami.

Drugi dzień obrad zamknęły dwa interesujące wystąpienia: prof. Maria Dzielska z Uniwersytetu Jagiellońskiego, mówiła na temat *Being and Good in Salutios' „On the Gods and the Universe”* (Byt i Dobro w traktacie O bogach i wszechświecie' Salustiusza) ciekawie przedstawiając mało znaną, ale bardzo charakterystyczną dla kręgu reakcji pogańskiej spod znaku Juliana Apostaty postać Saturnina Secundusa Salustiusza. Wreszcie ks. dr Tomasz Stępień z Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego zajął się zagadnieniem niebytu w neoplatonizmie w referacie: *Problem of Non-being in Marius Victorinus and Pseudo Dionysius Areopagite* (Problem niebytu u Mariusza Wiktoryna i Pseudo-Dionizego), gdzie porównał neoplatońskie rozumienie niebytu z perypatetyckim pojęciem możliwości.

Trzeci dzień konferencji poświęcony był recepcji idei platońskich i neoplatońskich przez Ojców Kościoła. Zaprezentowano w nim siedem referatów. O. Dominique Bertrand SJ, dyrektor serii wydawniczej *Sources Chrétiennes*, w niezwykle dynamicznym wystąpieniu zatytułowanym: *Le platonisme des Pères n'est-il pas aristotélicien? Importance du «nous» et de la «mens» en patristique* (Czy platonizm Ojców Kościoła jest arystotelesowski?. Znaczenie terminów „nous” oraz „mens” w patrystyce) podjął zagadnienie znaczenia myśli Ojców Kościoła we współczesnej kulturze katolickiej. Niekiedy przeciwstawiano Ojców Kościoła oraz ich platonizm intelektualizmowi tradycji wywodzącej się od św. Tomasza, postulując powrót do Ojców jako drogę odnowy duchowej katolicyzmu. Czy jednak rzeczywiście duch Ojców sprzeciwia się perypatetyckiemu intelektualizmowi? Czy Ojcowie nie są bardziej arystotelikami, niż się to dotychczas przyjmowało? Mówca wskazał na możliwość rewizji tradycyjnych poglądów na temat platonizmu Ojców, opierając się na analizie częstościowości i sposobu użycia terminu *nous* oraz jego łacińskiego odpowiednika *mens*.

Po bardzo dynamicznym wystąpieniu o. Bertranda, prof. Charles Kannengiesser, obecnie w Uniwersytecie Concordia w Montrealu, przybliżył słuchaczom postać i myśl św. Atanazego w referacie *Being and Good in Athanasius of Alexandria's Doctrine of Salvation* (Byt i dobro w nauce o zbawieniu Atanazego z Aleksandrii). Św. Atanazy, biskup i teolog, niestrudzony oponent arianizmu, żył w czasie, kiedy dyskusje doktrynalne sprawiły, że teologowie poczuli się zmuszeni zastosować do wyrażenia nauki wiary terminy i koncepcje wypracowane przez filozofię, zwłaszcza platońską. Mówca omówił życie przez Atanazego w jego formułach teologicznych szczególnie trzech terminów proweniencji filozoficznej: substancja, hipostaza oraz partycypacja.

Prof. Augustyn Eckmann z KUL wygłosił odczyt w języku polskim na temat *Przebóstwienie człowieka w myśli filozoficznej i chrześcijańskiej*. Pokazał w nim korzenie koncepcji przebóstwienia człowieka w religii homeryckiej, ewolucję, jaką przeszła ta koncepcja w myśli filozoficznej, u Platona, stoików oraz u Filona z Aleksandrii. Św. Ambroży oraz inni pisarze patrystyczni, aczkolwiek przyjmują termin „przebóstwienie” oraz towarzyszącą mu aparaturę pojęciową od filozofów świata

pogańskiego, nadają jej jednak niepowtarzalny chrześcijański wydźwięk gdy twierdzą, że uczestnictwo człowieka w Bogu stało się możliwe dzięki temu, iż Bóg pierwszy stał się człowiekiem.

Ysabel de Andía z Centre National de la Recherche Scientifique (Francja) przedstawiła referat: *Le Bien et l'Être dans les «Noms divins» de Denys l'Aréopagite* (Dobro i Byt w traktacie „O imionach Bożych” Dionizego Areopagity). Obszernie odwołując się do greckiego tekstu traktatów Pseudo-Dionizego, zrekonstruowała naukę Doktora Mistycznego o objawianiu się Boga poprzez imiona, które nadaje Bogu Pismo święte. Imiona Boże: Dobro, Światło, Piękno, Miłość, Byt, Życie, Umysł i Jedno wyrażają w sposób pojmowalny dla umysłu transcendencję Bożej natury, która sama w sobie jest niepojęta.

Kolejnym mówcą była prof. Marianne Djuth z Canisius College w Buffalo, która przedstawiła studium zatytułowane: *The Unity of Being and Goodness and Augustine's anti- Manichaean Polemic* (Jedność bytu i dobra a polemika antymanichejska Augustyna). Idea jedności bytu i dobra, wbrew neoplatonizmowi, który wysuwał dobro ponad byt, jest jedną z centralnych koncepcji metafizycznych Augustyna. Augustyn rozwinął tę koncepcję w swojej polemice przeciwko manicheizmowi, który odrzucał utożsamienie bytu i dobra. Do problemu jedności bytu i dobra Augustyn powrócił w ostatnim okresie swego życia, kiedy zaangażował się w polemikę przeciwko Pelagiuszowi i jego zwolennikom. Pelagianie zarzucali mu, że podkreślając skażenie pierwotne natury ludzkiej Augustyn odstąpił od swego pierwotnego optymizmu metafizycznego. Prelegentka ukazała koncepcje, w oparciu o które biskup Hippony starał się pogodzić teorie jedności bytu i dobra z nauką o radykalnym skażeniu przez grzech pierwotny.

Ks. dr Norbert Widok z Uniwersytetu Opolskiego wygłosił referat: *Il concetto del physis' come il bene in Platone e Gregorio Nazianzeno* (Pojęcie natury jako dobra u Platona i Grzegorza z Nazjanzu). W wystąpieniu stwierdził, że w swoim sposobie użycia terminu „natura” Grzegorz z Nazjanzu jest całkowicie zgodny z tradycją platońską, dla której *physis* zawsze posiadała dodatnie konotacje aksjologiczne, wrażając ideę piękna i ład. Dla obu autorów termin ten miał zastosowanie zarówno w odniesieniu do rzeczywistości cielesnej, jak i duchowej.

Ten dzień obrad zakończył profesor Constantinos Athanasopoulos z Uniwersytetu w Atenach obszerną wypowiedzią syntetyczną na temat: *The Influence of Dionysius the Areopagite on Johannes Scotus Eriugena and St. Gregory Palamas: Goodness as Transcendence of Metaphysics* (Wpływ Dionizego Areopagity na Jana Szkota Eriugena i Św. Grzegorza Palamas: dobro jako transcendencja metafizyki). Według Prelegenta, Pseudo-Dionizy, stawiając Boga ponad dobrem odszedł od klasycznego paradygmatu, według którego byt i dobro utożsamiają się ze sobą. Różne koncepcje przewyciężenia dualizmu bytu i dobra przedstawili: Jan Szkot Eriugena w tradycji łacińskiej oraz Grzegorz Palamas w tradycji wschodniej. Porównując obie koncepcje Prelegent przyznał wyższość koncepcji Grzegorza, któremu jakoby udało się uniknąć panteistycznych implikacji systemu Eriugeny.

Ostatni dzień obrad zawierał sześć wystąpień. Otworzyła go prof. Agnieszka Kijewska referatem: *Boethius' Conception of the Supreme Good* (Koncepcja Naj-

wyższego Dobra u Boecjusza). Właściwe określenie dobra jest głównym przedmiotem dialogu Pani Filozofii oraz uwięzionego Boecjusza w *O pocieszeniu, jakie daje filozofia*, definicja, która wylania się w trakcie rozmowy posiada wyraźne rysy platońskie, z pewnymi rysami stoickimi. Czy takie określenie dobra rzeczywiście niesie pociechę człowiekowi uwikłanemu w troski życia w świecie materialnym? W jakim charakterze dyskusji w dialogu, a zwłaszcza treść osiągniętych wniosków zdeterminowane są konwencją literacką? Te problemy poddała dyskusji w swoim referacie prof. Kijewska.

Prof. Earle Waugh z uniwersytetu Alberta w Kanadzie zaprezentował studium: *Neoplatonism in Islamic Mysticism: The Case of Ibn 'Arabi*. (Neoplatonizm w mistycyzmie Islamu: przypadek Ibn 'Arabiego), w którym ukazał słuchaczom postać i myśl czołowego mistyka arabskiego, należącego do tradycji sufizmu, koncentrując się na jego stosunku do filozofii. Według Prelegenta, Ibn 'Arabi oraz sufizm nie odrzucali całkowicie filozofii, uważali jednak, że stanowi ona jedynie jedną z wielu dróg do poznania Boga.

Prof. Stephen Gersh z Uniwersytetu Notre Dame, USA, jeden z najwybitniejszych współczesnych znawców średniowiecznego neoplatonizmu, przedstawił referat: *Some Models of Reversion to the Good in Medieval Platonism* (Niektóre typy powrotu do Dobra w średniowiecznym platonizmie). Według mówcy schemat odjęcia od prapoczątku oraz powrotu do źródła jest typową strukturą w myśli neoplatońskiej, obecną zarówno w metafizyce, etyce, jak i teorii poznania oraz występującą w wielu istotnie różnych wariantach. Mówca *ad hoc* zidentyfikował osiem wariantów, podkreślając, że jego wykaz nie wyczerpuje wszystkich możliwości. Następnie, analizując dowód niematerialności duszy z dzieła *O wielkości duszy św. Augustyna*, pokazał współwystępowanie oraz funkcjonowanie różnych modeli powrotu w ramach jednego dyskursu.

Średniowiecznego neoplatonizmu dotyczyły również referaty Marka Jamroza z Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów w Lublinie oraz prof. Davida Luscombe'a z uniwersytetu w Sheffield. Pierwszy z mówców, w referacie zatytułowanym: *The World as a Zither in Honorius Augustodunensis* (Świat jako cytra w myśli Honoriusza zwanego Augustodunensis) przedstawił typową dla tradycji pitagorejsko-platońskiej metaforę świata jako harmonijnie zestrojonego instrumentu, na przykładzie wiatku zaczerpniętego z dzieła Honoriusza *Liber duodecim quaestionum*. Natomiast prof. Luscombe zaprezentował wykład pod tytułem: *Symbols and their Interpretation: John the Scot and Hugh of Saint Victor on the „Celestial Hierarchy” chapter 2* (Symbole oraz ich interpretacja; komentarze Jana Szkota Eriugeny i Hugona ze św. Wiktora do rozdziału drugiego *Hierarchii niebieskiej*). Średniowieczni komentatorzy – powiedział prof. Luscombe – za Pseudo-Dionizym zwracali uwagę na dwojaki rodzaj symboli, jakich Pismo św. używa w odniesieniu do rzeczywistości niebieskiej: jedne symbole są bowiem wzniosłe i w związku z tym posiadają pewne podobieństwo do tego, co oznaczają, inne natomiast są w sposób oczywisty wulgarnie i niegodne rzeczywistości duchowej. Z tymi drugimi symbolami mamy do czynienia, gdy Pismo św. posługuje się obrazami zwierząt, czy zaburzeń umysłu do przedstawienia aniołów czy Boga. Te dwa typy symboli, zdaniem średniowiecznych kome-

tatorów odpowiadają dwóm typom teologii wyróżnionym przez Pseudo-Dionizego: teologii afirmatywnej oraz negatywnej. Zdaniem średniowiecznych komentatorów wyżej należy cenić teologicznie negatywną oraz symbole wulgarne, gdyż w ich przypadku nie ma obawy, że pomylimy symbol z samą rzeczywistością oznaczaną.

Jedyną wypowiedzią w czasie konferencji na temat renesansowego neoplatonizmu był referat dr Gabrieli Kurylewicz z Warszawy na temat: *Being and Good according to Giovanni Pico della Mirandola* (Dobro i byt według Giovanniego Piko della Mirandoli). Prelegentka pokazała związki metafizycznej koncepcji Jana Piko della Mirandoli z tradycją neoplatońską, ale również z metafizyką scholastyczną, a zwłaszcza z teorią transcendentaliów.

Obradom konferencji towarzyszyły imprezy kulturalne: zwiedzanie Lublina i Kazimierza nad Wisłą, zaś czwartego dnia konferencji w Filharmonii Lubelskiej goście wysłuchali koncertu, w czasie którego wykonano II symfonię c-moll Gustawa Mahlera. W czasie konferencji ukonstytuował się polski oddział Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Neoplatońskich (*International Society for Neoplatonic Studies*); pierwszą jego przewodniczącą została prof. dr hab. Agnieszka Kijewska (KUL), zastępcą prof. dr hab. Maria Dzielska (UJ), zaś sekretarzem ks. dr Tomasz Stępień (UKSW).

Akta konferencji zostaną opublikowane w Wydawnictwie KUL.

Roman Majeran – Lublin, KUL

3. PATRYSTYCZNE HOMILIE I KOMENTARZE BIBLIJNE (Sekcja Patrystyczna, Brenna, 25-26 IX 2003)

W dniach 25-26 września 2003 r., w Domu Spotkań i Formacji Archidiecezji Katowickiej im. św. Jadwigi Śląskiej w Brennej, położonej w uroczym zakątku Beskidu Śląskiego, odbyło się doroczne spotkanie Sekcji Patrystycznej, pod gościnnym patronatem ks. prof. dra hab. Wincentego Myszora, dziekana Wydziału Teologii Uniwersytetu Śląskiego. Obrady na temat: *Patrystyczne homilie i komentarze biblijne* zgromadziły ok. 40 osób ze wszystkich ważniejszych ośrodków polskich oraz gości zagranicznych na czele z ks. prof. Enrico Dal Cavolo z Rzymu.

Poprzedzone obiadem obrady rozpoczęło wprowadzenie i powitanie uczestników, którego dokonał prezes Sekcji – ks. prof. dr hab. Józef Naumowicz, po czym rozpoczęła się I sesja, pod przewodnictwem ks. prof. dra hab. Henryka Wójtowicza. Pierwszy z prelegentów, ks. prof. dr hab. Edward Staniek, przedstawił kolejno dwa referaty. Najpierw poruszył temat: *Koncepcja homilii patrystycznej*, który wybrał z okazji dziesięciolecia swojej pracy w Katedrze Homiletyki PAT. W swym wystąpieniu przedstawił źródła patrystycznych homilii, poczynając od Jezusa Chrystusa, który był pierwszym głoszącym, nade wszystko zaś sam był Słowem, poprzez przepowiadanie w czasie nabożeństw synagogałnych, a skończywszy na warsztacie retoryki greckiej i rzymskiej. Następnie podjął próbę nakreślenia granicy pomiędzy